

By special order to friends of TASHMA

תא שמע

פרשת חקת

זמנים

פרשה מפורשת הרב דוד שרעבי

בפרשת השבוע מסופר על המים שיצאו מן הסלע, זו לא הפעם הראשונה אלא גם כשיצאו בני ישראל ממצרים הקב"ה אמר למשה להוציא מים מהצור (סלע קשה) וכך היה מים לבני ישראל, רק הבאר הזה היה בזכותה של מרים הנביאה וכעת שהיא מתה נעלם הבאר וכל בני ישראל צמאו למים! וכעת שוב הקב"ה אמר למשה לדבר אל הסלע כדי שיצאו מים, ומשה רבינו היכה בסלע (ולכן לא נכנס לארץ ישראל)!!

כעת נסביר עם הפסוקים:

כתוב בפרשה: **ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צין בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם, ולא היה מים לעדה ויקהלו על משה ועל אהרן.**

אחר כך כתוב: **וידבר ה' אל משה לאמר, קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם, וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם.**

הנה מיד אחרי שמתה מרים כתוב שלא היה מים לעדה, וזה מפני שהבאר היה בזכות מרים, וכיון שמתה מרים נעלם הבאר, ולכן היה צריך להוציא מים מהסלע.

כעת הבה נתבונן, באיזה דרך יצאו מים מבארה של מרים ואחר כך מן הסלע, האם הנס הגדול היה שכל מקום שהלכו בני ישראל היה חפירה ובור עמוק שמשם הגיע להם מים ממי התהום כמו כל שאר הבארות, רק היה נס

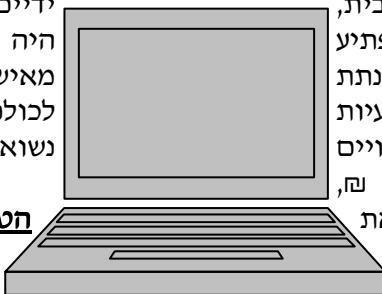
משפט שלמה הרב שלמה כהן

המקרה:

בעלה של גב' לוי היה חולה מאוד כבר תקופה ארוכה והיא נהלה את כל עניני הבית לבד. ההכנסה שלה הייתה מסוגלת לכלכל את הבית, עד שפיטרו אותה במפתיע מעבודתה כמתכנתת מחשבים משום בעיות בענף. היא קבלה פיצויים בסך של 100,000 ₪, והחליטה להשקיע את

הטענות:

הבעל טוען, שהגבאים עברו על איסור כשקבלו

את הכסף והזיקו לו במעשיהם, ועליהם להחזיר לו את הכסף.

יחד עם זאת, לתת 20,000 ₪ לקופת העיר בני ברק. כשהחלים בעלה, היא סיפרה לו מה שעשתה, והוא טען שזה היה פזיז מצידה לתת כזה סכום

הגבאים טוענים, שאע"פ שהם ידעו

www.tashma.net

שהם לא היו צריכים לחפור באר אלא מאליו היתה הפירה הולכת עמם לכל מקום, או אולי כלל לא היתה הפירה אלא הנס היה שהסלע יצאו ממנו מים בלי שום מקור אלא נס שמים נובעים מסלע אפילו שהוא אינו מחובר כלל לקרקע?

ואכן כך הביא "התוספות יום טוב" בפירושו למשניות במסכת אבות פרק ה' את שני הצדדים, וביאר שם שבאמת היתה הפירה עד המי תהום וזה היה הנס הגדול! ומדייק זאת "התוספות יום טוב" מזה שכתוב במשנה שאחר מהדברים שנבראו בערב שבת בין השמשות זה "פי הבאר" זאת אומרת שנברא רק "פה" נברא רק פתח, והמים עצמם היו ממי התהום ורק היה נס שהיכן שהם הולכים יש להם פתח וחפירה עד המי תהום!!

ואם תשאלו מה זה משנה איך היה הנס? העיקר שיצאו מים והיה נס גדול ומה זה משנה אם היתה הפירה עד המי תהום או מים חדשים שיוצאים מסלע? העיקר שהיה מים!!

קודם שנשיב נקדים הקדמה קצרה, **כשחופרים** באר במדינה מסוימת יש סבירות שיכולים מנהיגי המדינה לטעון שהמים הוא שלהם! כי הבאר יונק מימי התהום של המדינה וממעט את המים שבשאר הבארות שבסביבה הקרובה.

ובך מצינו בפרשת תולדות שחפר יצחק באר בנחל גרר, ובאו רועי גרר ורבו עם רועי יצחק ואמרו שהמים הוא שלהם, וביאר הרמב"ן שהם טענו כיון שהבאר הוא הנחל אז כל המים שבבאר מגיעים מתוך הנחל ולכן המים הוא שלהם כי הנחל שייך לגרר, אבל רועי יצחק אמרו שאלה הם מים חיים מי מעיין שבאים ממקום אחר ולכן אין זה מים של גרר.

ורואים שיש כזו טענה שהמים הוא של בעלי המקום אפילו שאדם חופר בעצמו את הבאר.

ונחזור כעת אחרי הקדמה זו לפרשה שלנו, כתוב בפרשה שלנו שבקשו ישראל ממלך אדום: **נעברה נא בארצך לא נעבר בשדה ובכרם ולא נשתה מי באר דרך המלך בלך לא נטה ימין ושמאל עד אשר נעבר גבולך, ויאמר אלנו אדום לא תעבר בי פן**

משפט שלמה - המשך

שהיא אישה נשואה, כיון שהיא המפרנסת את הבית, המשכורת שלה היא שלה ולא של בעלה ולכן הם לא עברו על שום איסור כשלקחו ממנה את התרומה.

פסק הדין:

על קופת העיר להחזיר לבעל את הרבית של ה- 20,000 ₪ עד סוף ימיו, בהתחשב בעובדה שאם היא תמות לפניו הוא יורש את כל הסכום. ואחרי התייעצות עם מומחים, הוחלט שיחזירו לו 5,000 ₪.

הסבר:

הבעל מחויב לפרנס את אשתו, ונחלקו הראשונים אם חיוב זה הוא מן התורה או מדרבנן, ותמורת זה תקנו חז"ל שמעשה ידיה, דהיינו המשכורת שלה, שייכת לבעלה, כמבואר באה"ע סימן ס"ט.

ויכולה האישה להתנות עם בעלה שהוא לא יפרנס אותה, ושמעשה ידיה לעצמה, אבל גם כשהיא אומרת כן משכורתה היא "נכסי מלוג",

ודינם שהקרן שייכת לאישה והפרות לבעלה.

ובמשנה למלך נשאלת השאלה, "הנהו נשים שהם כאניות סוחר, והם מפרנסים את בעליהם, מה הדין של מעשה ידיהם", האם הם לבעלה או לעצמה. ובאה"ע סימן ע"ט מובאת שאלה זאת בפ"ת ס"ק א', ומסקנתו שאם בעלה אינו מפרנס אותה כלל, אע"פ שלא התנתה שמעשה ידיה הם לעצמה, הדין הוא כן, והם "נכסי מלוג". הפיצויים שגבי' לוי קבלה הם מעשה ידיה, כי הם נובעים ממשכורתה, וכיון שבעלה אינו מפרנס אותה כלל, הם "נכסי מלוג" ושייכים לה. אבל מבואר בסימן פ"ה, שהבעל יכול לכופ את אשתו להשקיע את הנכסי מלוג שלה בקרקע, ושהוא יאכל את הפירות. ולכן רואים שנכסי מלוג של האישה משועבדים לבעלה לפירותיו, וכיון שכן לא היתה לה רשות להפקיע את זכותו של בעלה ולתת אותם לצדקה ואע"פ שהיא המנהלת של הבית, וכלול בזה לתת כספים לצדקה, אולם לא סכום כזה גדול.

ולמרות שהבעל מחויב לקיים את נדרי אשתו, מובא בשו"ת אגרות משה אה"ע ח"א ס' ק"ג אין זה שייך בכזה סכום גדול.

לכן הגבאים שקבלו את הכסף צרכים להחזיר, כי הם הזיקו לבעל בקבלתם, בכך שהפסידו לו את הפרות של נכסיה. וכמבואר באה"ע סימן פ"ו, שאסור לקבל פקודות מאשת איש, ומבואר באה"ע סימן צ' סעיף ט', שאישה שמכרה את נכסי מלוג שלה, יכול הבעל להוציא את הפרות מהקונה לדעת המחבר, ולרמ"א, אפילו את גוף הנכסים. ואע"פ שהאישה מוחלת על הקרן, ואינה רוצה שיחזירו לה, אין זה גורע מזכותו של בעלה לתבוע את חלקו שהם הפרות, ולכן הגבאים צרכים להחזיר לבעל את הפרות, שבזמנינו הם הרבית שהוא היה מקבל אם הם היו שמים את הכסף בבנק.

בחרב אצא לקראתך, ויאמרו אליו בני ישראל במסלה נעלה ואם מימין נשתה אני ומקני ונתתני מכרם רק אין דבר ברגלי אעברה. ובמדרש רבה כתוב - לא נשתה מי באר! מי בורות היה צריך לומר? אלא למדך התורה דרך ארץ שההולך לארץ שאינו שלו ויש בידו צורכו לא יאכל ממה שבידו אלא שלו יהא מונח ויקנה מן החנוני בשביל להנותו.

והביאור, שלימדה אותנו התורה אם אדם הולך לארץ אחרת להתארח שם, אפילו אם יש לו אוכל שלו אל יאכל את האוכל של עצמו אלא כיון שאדם נמצא בארץ אחרת יקנה מהם אוכל בשביל שהם יהנו משהייתו בארצם, ולכן בני ישראל אמרו לא נשתה מי הבאר שיש לנו אלא נקנה ממכם מים, אדם שהולך לארץ אחרת ברור שבגלל הכשרות הוא לוקח איתו אוכל, אבל יש עוד דברים שלא חייב לקנות דוקא בבית אלא טוב לקנות שם בגלל דרך ארץ! ועוד סיבה יש לזה, רש"י מבאר בפסוק אחר שיש עניין שיהודי שהולך לארץ אחרת לא יראה את עצמו עני ומסכן, כי אם הוא מראה את עצמו עני הוא כפוי טובה!! הקב"ה נותן לך פרנסה, אם אתה הולך לארץ אחרת

תראה שטוב לך ויש לך לקנות מהם סחורה!!

אבל נשים לב שאפשר ללמוד דרך ארץ שאפילו שיש לאדם אוכל הוא צריך לקנות, רק אם היה לבני ישראל מים שלהם ואז התורה באה ומלמדת שאפילו שיש להם מים שלהם, שלא ישתמשו בשלהם אלא הם יקנו מאדום.

אבל אם הבאר של מרים ומי הסלע היו חפירה למי התהום אם כן כשהם עוברים דרך אדום הם שותים מהמי תהום של אדום, ולכן זה נחשב כאילו שאין להם מים משלהם! ואז אי אפשר ללמוד את ה"דרך ארץ" שאפילו שיש לך מים אל תשתמש בו, כי שם זה נחשב כאילו שלא היה להם מים כלל כי גם הבאר שלהם הוא מים של אדום, ולכאורה יש מכאן ראיה שלא כמו "התוספות יום טוב" אלא אפשר לומר שמי הסלע הם מים חדשים שנובעים מהסלע דרך נס בלא שום מקור של מי תהום, ואז מתיישב יפה שאפילו שהיה לבני ישראל מים שלהם לימדה התורה דרך ארץ שלא ישתמשו בו אלא יקנו מן החנוני של הארץ שלשם הם הלכו.

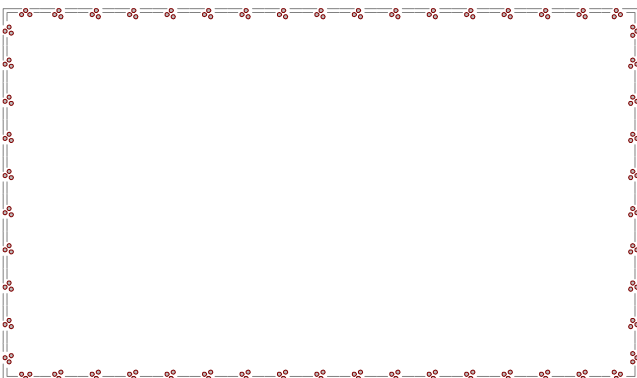
אבל אחר כך ראיתי פסוק בתהילים ולפי ביאור הפסוק אפשר להבין כאן את העניין היטב, וזכרים שהיו שני בארות, הראשון כשבני ישראל יצאו ממצרים וזה נקרא

בארה של מרים, בבארה של מרים כתוב שהקב"ה ציוה את משה "והכית בצור" (תכה את הסלע הקשה ויצאו ממנו מים), ואילו אחרי שמתה מרים כתוב בפעם השניה "ודיברתם אל הסלע" שתדברו אל הסלע ויצאו ממנו מים! זאת אומרת שיש שני חילוקים בין שני הפעמים, החילוק הראשון שבפעם הראשונה כתוב "צור" ובפעם השניה כתוב "סלע", והחילוק השני שבפעם הראשונה כתוב "והכית" ובפעם השניה כתוב "ודברתם"!!

בעת נראה את הפסוק בתהלים, שם כל הפרק מדבר על הניסים שנעשו לישראל במדבר, ושם כתוב על המים שבני ישראל שתו במדבר, כתוב בפרק ע"ה פסוק ט"ו: "יבקע צרים במדבר וישק בתהמות רבה, ויוצא נוזלים מסלע ויורד כנהרות מים", רואים שכתוב "צור" וכתוב גם "סלע", על ה"צור" כתוב "יבקע צורים במדבר וישק

בתהומות רבה", ומפורש שבמי הצור הקב"ה השקה את בני ישראל ממי התהום, וכמו שכתב ה"תוספות יום טוב" שרק נכרא לבאר הזה "פה" אבל המים הם ממי התהום! ומה שנכרא בערב שבת בין השמשות זה הבאר הזה! ואילו בחלק השני של הפסוק בתהילים כתוב "ויוצא נוזלים מסלע ויורד כנהרות מים", זאת אומרת ששם כתוב "סלע" וזה מדבר על הבאר השנייה שהיתה אחרי שמתה מרים, ושם כתוב "ויורד כנהרות מים"!! זאת אומרת שזה היה מים חדשים ולא מהתהום, אלא כמו נהר זורם שיוצאים מים חדשים מהסלע!! כשבני ישראל ביקשו לעבור באדום היה להם את הבאר השנייה, את הסלע, ולכן מובן שהם לא שתו ממי התהום של אדום! ולכן יפה שלימדה אותנו התורה דרך ארץ, שאם אדם הולך בארץ אחרת ויש לו אוכל שלו, אל יאכל את שלו אלא יקנה מהם!! וכמו שהיה עם בני ישראל, שהיה להם מים שלהם (ולא מי תהום של אדום) ובכל זאת הם אמרו שהם יקנו מאדום מים!!

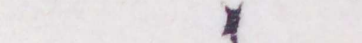
נחלק אות של ספר תורה – שיטת המאירי

שאלה: באמצע קריאת התורה נמצא שנמחק הדיו באמצע אחד מהאותיות, ונחלק האות לשני חלקים. האם צריך להוציא ספר תורה אחרת?

סיכום משבוע שעבר: אות שנחלק לשנים פסול הוא. וכן הדין בנמחק הדיו באמצע, כל שלא נשאר ממנה שום דיו, פסול. ואף שעדיין יש לה צורת האות, מ"מ עכשיו האות פסול. [רק שהמתקן אות שעדיין יש בו "צורת האות" אין בעיה לגבי תפילין ומזוזות לענין כתיבה שלא כסדרן]. רק אם ההפסק דק מאוד עד שא"א לברר שנפסק לגמרי אלא נגד השמש וכדומה, בזה האות כשר מדינא.

מאירי: עד כאן דברנו לענין שיטת המרדכי שסבר שאות שנחלק לשנים פסול. אבל דעת המאירי לא כזה. ע' בב"י ס' לב סט"ז בשם ה"ר מנחם מאירי וז"ל ניקב באמצעית הרגל עד שנפסק הרגל צדו העליון מן התחתון, ותיקון זה תלוי בשיהא הנקב דק כל כך שאין ההפסק מונע הקריאה המתוקנת לתינוק בינוני עכ"ל. וע"ש בדרי"מ שכתב שכן דעת הטור, שכל שתינוק בינוני יכול להכיר האות, האות כשר אף שנחלק לשניים. וכן פ"י הב"ח דעת הטור כדעת המאירי^(א). אבל ע"ש בב"ח שכתב שהא שהטור (המאירי) סבר שהאות כשר, היינו דווקא אם האות היה כתוב מתחילתו בכשרות ואח"כ נפסק. אבל אם האות מתחילת כתיבתו היה נפסק, פסול הוא^(ב). וכמו שמצינו חילק כזה בטוש"ע לגבי ניקב^(ג).

דווקא אם יש צורת האות: הא שהמאירי מקיל הוא דווקא אם חסר חיבור בלבד. אבל אם נמחק הדיו באופן שעכשיו חוסר צורת האות, בודאי גם להמאירי פסול. שהמאירי אינו מקיל אלא לראות כאילו הב' חלקים יש להם חיבור, אבל לא למלאות מה שנחסר בצורה. עכ"פ, אם נמצא אות שנחלק לשניים, לפי המרדכי אם עדיין יש לה "צורת האות", מותר וחיוב לתקנו (ואין חסרון בכתיבה שלא כסדרך). ולפי המאירי אם עדיין יש לה "צורת האות", אין צריך אפילו לתקנו אלא כשר כמו שהוא, ובתנאי שלא היה נחלק בתחילת כתיבת האות. ואם אין לה צורת האות הוי פסול לכו"ע, ואסור לתקנו בתפילין ומזוזות⁽⁷⁾.

אין הלכה כהמאירי : למעשה השי"ע והרמ"א סתם כדעת המרדכי^(ה). וכן הוכיח הט"ז באריכות שאות שנחלק לשניים פסול הוא^(י). וכן פסק המ"ב כהט"ז, ושאין לסמוך על המאירי כלל^(י). וע"ש במ"ב שכתב שכן הסכמת האחרונים. וע"ע ברע"א שכתב שמסתימת הפוסקים משמע דלא כהמאירי^(י).

קריאת התורה: יש מח' ראשונים לענין קריאת התורה אם צריך לקרוא דווקא מספר תורה כשרה. הרבה סוברים שצריך לקרוא דווקא מספר תורה כשרה, והקורא מספר תורה פסולה, כמאן דליתא דמיה. ויש שסוברים (והרמב"ם נכלל) שאינו צריך ספר תורה כשרה. והש"ע והרמ"א פסקו כדעת המר"י בי רב שסבר, שלכתחילה אין לקרוא מס' פסולה, אבל יש לסמוך על הרמב"ם בדיעבד לא לחזור על מה שכבר קראו⁽¹⁰⁾.

לסמוך על המאירי לקריאת התורה: ע' במ"ב סס"ק"ה שכתב שלענין להוציא ספר תורה אחרת, יש להקל במהו נחשב כטעות גמור, שהא אף בטעות גמור יש מקילין לקרוא מספ"ת פסולה. ע"ש במ"ב וז"ל נקוט האי כללא בידך כל מקום שהוזכר בהלכות ס"ת שהוא פסול ודאי, יש להוציא אחרת. ודבר שהוא מחלוקת הפוסקים, יש להקל לענין קריאת התורה שלא להוציא אחרת (מאחר דיש קצת פוסקים המקילין לקרות בס"ת פסולה) עכ"ל^(א). ולכן יש לומר שאם נמצא אות שכשר הוא רק לדעת המאירי, יש לסמוך עליו כדי לא להוציא ספר תורה אחרת^(א). וכ"כ בחזו"א להקל בזה^(ב).

סיכום: המאירי סבר שאות שמתחילה נכתב בכשרות, ועכשיו נחלק האות לשני חלקים, אם התינוק יכול להכיר האות ע"י השני חלקים כשר. והיינו דווקא אם עדיין יש צורת האות עליו, רק שחוסר חיבור. [נכלל הוא, כל אות שנחלק שמצינו בהלכה שעדיין יש בה "צורת האות" לענין שמותר לתקן בתפילין ומזוזות, בהם סבר המאירי שאם נכתב בכשרות מתחילה שכשר הוא גם עכשיו בלי שום תיקון]. ואף שאין הלכה כהמאירי לענין כשרות האות, מ"מ לענין קריאת התורה שלא צריך להוציא ספר תורה אחרת יש לסמוך עליו. שבלא"ה יש שיטות שסוברות שיכול לקרוא מספ"ת פסולה.

[illegible]